

**ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

25 лютого 2025 року

м. Київ

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду у складі:

головуючого Михайленка Д. Г., суддів Панкулича В. І., Семенникова О. Ю.,

за участю:

секретаря судового засідання Ворони К. О.,

представників позивача Міністерства юстиції України – Серовської Я. М., Петрової Є. С.,

представника відповідача / третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на боці відповідача

розглянула апеляційні скарги Міністерства юстиції України та

на рішення Вищого антикорупційного суду (головуючий Мойсак С. М., судді Михайленко В. В., Хамзін Т. Р.) від 05.02.2025

у справі за позовом Міністерства юстиції України

до

трегї особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмету спору, на стороні відповідача:

- (1) _____, (2) Товариство з обмеженою відповідальністю «АМСТЕЛ-СКІ»;
(3) _____

про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції».

Історія провадження

1. 23.12.2023 Рада національної безпеки та оборони України (далі – РНБО) застосувала до _____ санкцію у вигляді блокування активів. Це рішення РНБО було введено в дію Указом Президента України від 23.12.2023 № 851/2023.

2. 22.08.2024 Міністерство юстиції України (далі – також Мін'юст) звернулось до Вищого антикорупційного суду з позовною заявою до _____ про застосування санкції у виді стягнення в дохід держави активів _____ та активів, щодо яких він може здійснювати права, тожонні за змістом здійсненню права розпорядження, які визначені у прохальній частині позовної заяви.

3. 05.02.2025 суд першої інстанції ухвалив рішення про задоволення позову.

4. 14.02.2025 та 18.02.2025 на це рішення Міністерство юстиції України та _____ відповідно подали апеляційні скарги.

Зміст та мотиви рішення суду першої інстанції

5. 05.02.2025 Вищий антикорупційний суд прийняв рішення, яким:

(1) задовольнив позов Міністерства юстиції України;

(2) застосував до _____ санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції» (далі – Закон про санкції);

(3) стягнув в дохід держави активи _____ та активи, щодо яких _____ може вчиняти дії, тожонні за змістом здійсненню права розпорядження, які визначені у резолютивній частині рішення суду [100 % частки у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю «АМСТЕЛ-СКІ» (код ЄДРПОУ 39064077), у розмірі 20 000 000 грн; 11 земельних ділянок в Україні (1 з яких в Автономній Республіці Крим, далі – АРК чи ТОТ Крим), 2 машиномісця та квартиру у м. Київ, транспортний засіб MERCEDES-BENZ GL 550 чорного кольору, 2010 року випуску, 5 цистернів

різних марок, 5 мисливських нарізних карабінів різних марок, майнові права інтелектуальної власності на художньо-графічні зображення (5 шт), готівкові кошти у сумі 150 000 грн, кошти, які обліковуються на банківських рахунках АТ «СЕНС БАНК» та АТ КБ «ПриватБанк» в гривні та доларах США, 1 квартиру та 2 нежитлові приміщення в АРК (м. Ялта, смт Масандра), 1 земельну ділянку в АРК, м. Ялта, смт Форос].

6. Оскаржуване рішення обґрунтоване такими групами мотивів: (1) Мін'юст звернувся до суду з адміністративним позовом під час дії правового режиму воєнного стану; (2) фізичною особою-нерезидентом, втратив зв'язок з Україною, є громадянином рф, вчиняв дії, які сприяли тероризму, а тому до нього може бути застосована санкція у виді стягнення активів в дохід держави за цим критерієм; (3) для застосування заявленої санкції наявні підстави, передбачені підпунктом «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції (суттєве сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України); (4) зазначені підстави полягали в активному сприянні відповідача у пошуку відповідних осіб в умовах воєнних дій з боку рф, що призводило до захоплення заручників серед військових й мирного населення; (5) в діях відповідача водночас суд не встановив наявності підстав для застосування санкції, що передбачені підпунктом «г» пункту 1 та пунктом 2 частини 1 статті 5-1 Закону, на які посилався позивач; (6) позивачем доведено, що активи, щодо яких подано позов, належать відповідачу або контролюються ним (він має можливість вчиняти щодо них дії, тотожні розпорядженню), частина з них (об'єкти нерухомості) оформлені на його дружину (7) здійснюване втручання є пропорційним в інтересах суспільства з урахуванням публічного інтересу.

7. Наявність підстави, передбаченої підпунктом «г» пункту 1 частини 1 статті 5-1 Закону, для застосування санкції *[взяття участі в організації (у тому числі плануванні, керівництві, державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні) підготовки збройної агресії проти України, а також в організації безпосередньої збройної агресії проти України, надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури (шляхів сполучень, військових та цивільних аеродромів тощо), приміщень і територій для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів бойової підготовки, таборів тощо), цивільної, військової чи спеціальної техніки, іншого або нерухомого майна]* в діях відповідача судом не встановлена, з огляду на: (1) те, що сама по собі обставина щодо надання охоронних послуг не є підставою для застосування санкції; (2) роль, яку виконував персоналу для охорони різних об'єктів на тимчасово окупованих територіях, його статусу підлеглого по відношенню до керівників підприємства (ТОВ «ЄвроТрансСтрой»), який узгоджує низку питань із керівництвом товариства та самостійно не приймає рішення щодо використання його ресурсів.

8. Наявність підстави, передбаченої пунктом 2 частини 1 статті 5-1 Закону, для застосування санкції *[суттєве сприяння збройній агресії]* в діях відповідача судом не встановлена з огляду на те, що з діалогів, зафіксованих в результаті проведення НСРД, неможливо дійти висновку, що причетний до підготовки або мав намір готувати військовослужбовців рф для воєнних дій в Україні.

Вимоги та доводи апеляційної скарги Міністерства юстиції України

9. Мін'юст згоден із рішенням по суті, водночас не згоден із відхиленням судом першої інстанції доводів щодо наявності в діях відповідача підстав для застосування санкції у вигляді стягнення активів на користь держави, що передбачені підпунктом «г» пункту 1 *[взяття участі в організації (координації) підготовки збройної агресії проти України, а також в організації безпосередньої збройної агресії проти України]* (епізод зі наданням порад відповідачем своєму сину як мінімізувати ризик під час обстрілів з боку ЗСУ), абзацом 2 підпункту «а» пункту 2 частини 1 частини 1 *[надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури (шляхів сполучень) для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів бойової підготовки, таборів тощо), цивільної, військової чи спеціальної техніки, іншого рухомого або нерухомого майна]* статті 5-1 Закону (епізод з організацією безпечних заходів щодо моста через річку Кальміус по вул. Шевченко у м. Маріуполь).

10. Позивач просить змінити рішення шляхом зміни пунктів 7.4.1.12., 7.4.3.6., 7.4.3.7. його мотивувальної частини та викладення їх у відповідності до обґрунтувань даної апеляційної скарги.

Вимоги та доводи апеляційної скарги

11. Представник відповідача/третя особа просить скасувати оскаржуване рішення та постановити нове рішення, яким відмовити у позові.

12. Доводи апеляційної скарги стосуються: (1) неповного з'ясування судом обставин, що мають

значення для справи; (2) недоведеності обставин, що мають значення для справи, які суд першої інстанції визнав встановленими; (3) невідповідності висновків, викладених у рішенні суду першої інстанції, обставинам справи; (4) неправильного застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права – суд розглянув за правилами спрощеного позовного провадження справу, яка підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження.

13. Відповідач не може бути суб'єктом, до якого застосовується санкція у вигляді стягнення активів, з огляду на встановлений судом факт, що відповідач є громадянином України. Крім того, висновок суду про здійснення відповідачем терористичної діяльності також є безпідставним, оскільки ні йому, ні не інкримінується в рамках кримінального провадження кримінальне правопорушення за ознаками статті 258 КК.

14. У провадженні Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду знаходиться справа № 990/161/24 (за позовом до Президента України, треті особи – РНБО України, СБУ про визнання протиправним та нечинним Указу Президента України від 23.12.2023 № 851/2023 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.12.2023 «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» у частині застосування санкцій до відповідача), тобто питання про законність та обґрунтованість накладення санкції у виді блокування активів судом досі не вирішено.

15. Відмова у витребуванні документів для самостійної оцінки додержання вимог КАС під час ухвалення вказаного рішення про санкції, свідчить про порушення вимог статті 55 Конституції України та права на справедливий суд, передбаченого Європейською конвенцією про права людини та основні свободи.

16. Сторона відповідача заперечує достовірність та допустимість як доказу відомостей фрагменту протоколу за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій від 28.02.2023, які судом покладено в основу висновку про сприяння відповідача військовій агресії рф у формі здійснення порад з пошуку ветеранів АТО, громадських активістів на тимчасово окупованій території з тим, щоб сприяти , як представнику терористичного угруповання, у пошуках таких осіб з метою їх використання проти України, придушення руху опору на окупованих територіях, захоплення заручників з метою запису відеоматеріалів, які б дискредитували військовослужбовців України, виправдовували розв'язану війну проти України та дії Української влади щодо супротиву загарбницьким діям рф. Наполягає, що зазначені обставини, які інкриміновані у кримінальному провадженні № 2202300000000018 від 09.01.2023, можуть бути встановлені лише вироком суду у справі № 758/9137/24, що здійснюється Подільським районним судом м. Києва.

17. Наведені висновки суду не відповідають іншим матеріалам справи, не є доведеними, є безпідставними припущеннями.

18. Так, у нібито листуванні зазначено про передачу відомостей нібито про наступних осіб:

про громадське об'єднання учасників бойових дій АТО «Біла Стріла», яке нібито відбулося у липні 2022 року. Проте у матеріалах справи та наданих позивачем доказах відсутня будь-яка інформація про вчинення щодо зазначених осіб та членів їх родини будь-яких протиправних дій з боку представників збройних формувань країни агресора, та з боку Особи, зазначені як потерпілі у підозрі ніяким чином не пов'язані з обміном повідомленнями, на які суд першої інстанції послався як на підставу вважати доведеною причетність до терористичної діяльності. За змістом інтерв'ю особи, що повідомляли про протиправні дії, не зазначали про їх членство у громадському об'єднанні учасників бойових дій АТО «Біла Стріла», та не є особами, чи прізвища та відомості зазначені у тексті протоколу НСРД від 28.02.2023.

19. Будь-яких негативних наслідків від зазначеної перевірки ні у матеріалах даної справи, ні у кримінальних провадженнях щодо , ні щодо відповідача розгляд якого здійснюється Подільським районним судом м. Києва згідно змісту повідомлення про підозру та обвинувального акту, не встановлено.

20. Висновки суду про можливість розпоряджатися майном, належним дружині (квартира, два нежитлові приміщення та земельна ділянка в АРК), самим відповідачем є помилковими, та таким, що не відповідають вимогам цивільного та сімейного законодавства України. Крім того, до дружини відповідача рішенням РНБО окремо застосовано санкції у виді блокування активів, тому для їх стягнення мав бути пред'явлений окремих позов як до відповідача.

21. Здійснене судом втручання апелянт вважає непропорційним. Доказів про використання

транспортного засобу та зброї всупереч інтересам держави України до їх вилучення СБУ у січні 2023 року суду не надано та не досліджувалося. З дати вилучення транспортний засіб та зброя визнані речовими доказами у кримінальному провадженні та перебувають на зберіганні у СБУ, що унеможливило їх будь-яке використання за ініціативою відповідача.

22. Корпоративні активи використовувалися для проживання внутрішньо переміщених осіб із окупованих країні агресором територій та реабілітації представників ЗСУ, а також для волонтерської допомоги ЗСУ. Доказів будь-якого використання усупереч інтересам України та підтримання учасників терористичного угруповання не надавалося та не досліджувалося.

23. В апеляційній скарзі висловлені клопотання про:

(1) витребування у Апарата Ради національної безпеки і оборони України: копії листа СБУ про застосування санкцій від 07.12.2023 р. № 4/1666-дск; копій документів, які містять пропозиції про застосування санкцій до _____, на підставі яких Рада національної безпеки і оборони України прийняла рішення від 23.12.2023 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»; копій протоколу засідання Ради національної безпеки і оборони України або витягу з цього стосовно розгляду питання про застосування санкцій до _____ з яких вбачаються результати голосування членів РНБО України щодо нього та персональний склад осіб, які голосували; копій документів, які надавалися членам Ради національної безпеки і оборони України для обговорення питання про застосування санкцій до _____

(2) витребування у Касаційному адміністративному суді у складі Верховного Суду з матеріалів справи № 990/161/24 копії листа СБУ про застосування санкцій від 07.12.2023 р. № 4/1666-дск;

(3) залучення до участі у справі у якості третіх осіб на стороні позивача: Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Служби безпеки України.

Короткий зміст відзиву _____ на апеляційну скаргу позивача

24. Щодо пропуску строку подання відзиву, встановленого ухвалою суду зазначив таке. Відзив підготовлено та направлено до суду у мінімально можливий час до 03:00 20.02.2025, що менше ніж на 3 години перевищило термін, встановлений ухвалою суду. При цьому відзив подано до початку робочого дня, наступного за днем, визначеним судом для подачі відзиву, та до початку розгляду апеляції, що не тягне будь-яких негативних наслідків для організації розгляду справи.

25. Зазначені причини представник відповідача/третя особа вважає поважними з огляду на: (1) задіяність _____ 19.02.2025 як захисника у розгляді у Вищому антикорупційному суді України справи № 991/13373/24, призначеної на 10 годин 30 хвилин; (2) перебування з 05:30 до 23:30 18.02.2025 у відрядженні до СУ Одеського УСБУ у м. Одеса; (3) складність та обсяг справи.

26. Заперечення по суті доводів апеляційної скарги Мінюсту: (1) не погоджуючись з висновками суду, позивач не заявив клопотання про повторне дослідження доказів у суді апеляційної інстанції, без чого розгляд його доводів є неможливим; (2) судом допущено неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи щодо з'ясування наявності законних підстав та додержання законної процедури під час ухвалення РНБО рішення про застосування санкцій до _____; (3) навіть при допущенні достовірності переписки (зафіксованої на НСРД, про яку йшлося раніше) батька із сином, з урахуванням того, що позивачем не доведено, а судом першої інстанції не досліджено фактів використання зазначених відомостей на шкоду інтересам України, ці відомості не можуть бути використані для застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави; (4) інші доводи відзиву дублюють доводи апеляційної скарги сторони відповідача.

Короткий зміст відзиву Мін'юста на апеляційну скаргу _____

27. Позивач заперечує проти задоволення апеляційної скарги _____, в цілому погоджується з висновками оскаржуваного судового рішення.

28. Додатково зазначає щодо висновків про можливість _____ прямо чи опосередковано вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження майном, зареєстрованим за його дружиною (квартира, 2 паркомісця та земельна ділянка на ТОТ Крим) таке.

29. З інтерв'ю _____ програмі «Гроші» (ТСН), що опубліковане 24.03.2015, вбачається, що квартира та паркомісця у АРК були подарунком, який він отримав за виконання своїх обов'язків охоронця президента.

30. З інтерв'ю журналістам програми «Гроші» (ТСН), опублікованому 30.03.2015, _____ також надав свої пояснення щодо земельної ділянки у смт Форос, з яких вбачається що вона також _____

була йому подарована.

31. Зазначене свідчить про удаваність правочинів купівлі-продажу, на підставі яких у виникло право власності на вищезазначене майно, яке наразі зареєстроване за його дружиною, оскільки всі вони фактично були правочинами щодо дарування майна. Відповідно до пункту 2 частини 1 статті 57 Сімейного кодексу України особистою приватною власністю дружини, чоловіка є майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але на підставі договору дарування або в порядку спадкування. Отже, зазначені об'єкти нерухомості були особистою приватною власністю відповідача і не могли бути поділені, як це було здійснено 19.01.2018 між [ ] та [ ] за договором про визначення часток у праві спільної власності подружжя.

32. Щодо пропорційності здійсненого втручання стягненням спірних активів позивач зазначив таке. Як встановлено ВАКС, [ ] свідомо та добровільно сприяв у пошуках учасників антитерористичної операції, громадських активістів, які проживали на тимчасово окупованих територіях, військовослужбовців ЗСУ. Метою таких дій було сприяння [ ], як представнику терористичного угруповання, у пошуках таких осіб з метою їх використання проти України, придушення руху опору на окупованих територіях, захоплення заручників з метою запису відеоматеріалів, які б дискредитували військовослужбовців України, виправдовували розв'язану війну проти України та дії Української влади щодо супротиву загарбницьким діям рф. Ці дії перебувають у причинному зв'язку із порушенням фундаментальних прав та інтересів людини і суспільства в цілому, що підтверджується дослідженими інтерв'ю. Такі дії, як складова військових дій рф проти України, призвели до продовження окупації частини території України, великої кількості загиблих як серед цивільного населення, так і серед військових, знищення цілих населених пунктів, житлових кварталів, об'єктів критичної інфраструктури, знищення історико-культурних пам'яток України, економічної нестабільності України, зменшення рівня життя населення, погіршення економічної, інвестиційної та туристичної «привабливості» України, масовому викраденню та вивезенню дітей з тимчасово окупованих територій, геноциду українського народу, поставили під загрозу існування України як незалежної держави.

Позиція учасників судового провадження

33. Представники Мін'юсту підтримали свою апеляційну скаргу та просили її задовольнити, проти задоволення апеляційної скарги [ ] заперечували.

34. Представник відповідача/третя особи на стороні відповідача без самостійних вимог на предмет спору [ ] підтримав свою апеляційну скаргу та просив її задовольнити, проти задоволення апеляційної скарги Мін'юсту заперечував.

35. У судовому засіданні Суд розглянув та відхилив клопотання [ ], зазначені у пункті 23 цієї постанови.

36. Інші учасники (їхні представники) в судове засідання не з'явились, їх неявка не перешкоджає розгляду апеляційної скарги (абзац 7 частини 8 статті 283-1 КАС).

Оцінка та мотиви Суду

(1) Межі апеляційного розгляду та встановлені судом першої інстанції неоспорені обставини

37. Суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними у ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції не обмежений доводами та вимогами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права. Суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї (частини 1-3 статті 308 КАС).

38. Рішення суду першої інстанції оскаржується: (1) позивачем (Міністерством юстиції України) в частині мотивів щодо застосованих/відхилених судом першої інстанції правових підстав застосування санкції у вигляді стягнення активів; (2) представником відповідача/третьою особою на стороні відповідача ([ ]) в цілому.

39. Отже, в межах апеляційного перегляду Суд має вирішити такі питання: (1) чи є підстави для задоволення апеляційної скарги [ ] (щодо скасування стягнення активів відповідача та активів, що ним контролюються); (2) чи є підстави для задоволення апеляційної скарги Міністерства юстиції України (щодо зміни мотивувальної частини рішення щодо встановлених підстав стягнення активів).

40. Апелянтами не оспорується такі встановлені в оскаржуваному рішенні обставини: (1) Мін'юст звернувся до суду з адміністративним позовом під час дії правового режиму воєнного стану; (2) Рішенням Ради національної безпеки і оборони від 23.12.2023 «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеним в дію Указом Президента України від 23.12.2023 № 851/2023 застосовано санкцію у виді блокування активів до [ ], 18.09.1968 р. н.; (3) [ ], одночасно має громадянство рф та України; (4) сином відповідача є [ ], він є громадянином рф, приймає безпосередню участь у бойових діях проти України, є співробітником прикордонної служби фсб рф.

41. У цій справі апелянтами оспорується такі встановлені судом ключові обставини та/чи висновки рішення: (1) можливість застосування санкції до відповідача з огляду на наявність у нього громадянства України (оскаржує відповідач); (2) відсутність в його діях ознак, передбачених підпунктом «г» пункту 1 частини 1 та абзацом 2 підпункту «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону (оскаржується позивачем); (3) наявність у діях відповідача ознак, що є підставою для застосування санкції у вигляді стягнення активів, передбаченої підпунктом «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції (*суттєве сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України*); (4) можливість відповідача контролювати активи (об'єкти нерухомості в АРК), зареєстровані за його дружиною; (5) пропорційність здійсненого втручання у право власності відповідача та його дружини [оскаржується відповідачем].

(2) Щодо тлумачення та застосування окремих норм Закону про санкції при розгляді позовів про застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави

42. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022 № 2257-IX, який набрав чинності 24.05.2022, внесені зміни до Закону про санкції. Цими змінами впроваджено новий вид санкції – стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (пункт 1-1 частини 1 статті 4 Закону про санкції).

43. Принциповим для правильного вирішення справ про стягнення активів у порядку застосування цього виду санкції в цілому та вирішення апеляційних скарг у цій справі, зокрема, є серед іншого: (1) розуміння (тлумачення) категорії «опосередкованого вчинення дій, тотожних здійсненню права розпорядження активами»; (2) правильне визначення виду та обсягу активів, які мають підлягати стягненню в контексті пропорційності втручання у право власності особи.

44. Законодавець виділив таку категорію активів як «активи, щодо яких особа прямо або опосередковано вчиняє дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними» з метою охоплення майна, яке формально не належить суб'єкту (підсанкційній особі), але він неформалізовано контролює це майно, визначає його фактичну та/чи юридичну долю, тобто розпоряджається ним. Учасники справи не наводили заперечень щодо такого тлумачення судом цієї категорії.

45. Такий неформалізований контроль, враховуючи положення Закону про санкції, може здійснюватися як безпосередньо, так і через третіх осіб, на яких оформлено відповідне речове право.

46. У світлі цих висновків дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, в контексті змісту та обсягу санкцій, на переконання Суду, повинні трактуватися ширше передбаченої статтею 317 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) складової права власності.

47. Про можливість відповідача прямо чи опосередковано вчиняти щодо активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, можуть свідчити різні обставини, які мають бути оцінені судом у сукупності, зокрема: (1) користування активом, в тому числі без оформлення правових відносин між власником та підсанкційною особою; (2) систематичність, тривалість, спосіб, обсяг та зміст користування активом підсанкційною особою (при чому таке користування не обов'язково має бути постійним або безперервним); (3) наявність між власником та підсанкційною особою безпосередніх або опосередкованих родинних, дружніх, корпоративних або інших зв'язків, відносин підпорядкування, найму тощо; (4) придбання активу за дорученням та/або в інтересах особи, яка не зазначена його власником; (5) здійснення підсанкційною особою та/або власником за її дорученням витрат, пов'язаних з утриманням активу; (6) здійснення підсанкційною особою та/або власником за її дорученням правочинів, пов'язаних з ефективним використанням активу; (7) поліпшення властивостей активу або підлаштування умов його використання під власні потреби; (8) можливість підсанкційної особи визначати користування активом іншими, пов'язаними з нею особами; (9) можливість

підсанкційної особи впливати на долю активу, в тому числі шляхом надання відповідного доручення (вказівки) формальному власнику тощо.

48. Якщо спірними активами є пакет акцій акціонерного товариства, частка в статутному капіталі іншого господарського товариства або підприємство як цілісний майновий комплекс, такими обставинами, що свідчать про можливість відповідача прямо чи опосередковано вчиняти щодо них дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, може також визнаватись можливість підсанкційної особи: (1) визначати пріоритетні сфери розвитку, види господарської діяльності, цінову, кадрову, інвестиційну політику, коло контрагентів, асортимент продукції, що випускається, ринки її збуту тощо; (2) призначати (змінювати) керівництво підприємства, у тому числі видавати (відкликати) довіреності на здійснення значимих дій від його імені; (3) змінювати розмір статутного капіталу; (4) приймати рішення про реорганізацію, ліквідацію підприємства; (5) визначати долю прибутку компанії тощо.

49. Така спроможність може виникати у особи з огляду на володіння корпоративними правами, положення закону, статутних (чи інших аналогічних) документів компанії та/або пов'язаність особливого роду з іншими особами. В контексті корпоративних прав можливість вчиняти дії, тотожні за змістом праву розпорядження, нерозривно пов'язана з визначенням кінцевого (формального чи неформального) бенефіціарного власника юридичних осіб.

50. З формулювання досліджуваної норми також слідує, що стягненню в дохід держави підлягають як активи, які належать особі (тобто речові права, які належним чином офіційно оформлені), так і ті активи, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

(3) Щодо тягара, стандарту доказування та оцінки доказів у справах про стягнення активів в порядку накладення державою санкцій

51. Розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до КАС, в межах позовних вимог (стаття 9 КАС).

52. Кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 КАС. Якщо учасник справи без поважних причин не надасть докази на пропозицію суду для підтвердження обставин, на які він посилається, суд вирішує справу на підставі наявних доказів (частини 1, 6 статті 77 КАС).

53. Суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні. Жодні докази не мають для суду наперед встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), що міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів) (стаття 90 КАС).

54. У справах про застосування санкції суд виносить рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно з сукупністю доказів іншої сторони (частина 6 статті 283-1 КАС).

55. Тобто застосовується стандарт доказування «переваги більш вагомих доказів» (*preponderance of the evidence*) або так званий баланс імовірностей (*balance of probabilities*). Тягар доведення факту вважається виконаним, якщо на підставі поданих доказів можна зробити висновок, що факт швидше мав місце, ніж ні. Такий підхід при оцінці доказів становить процесуальну особливість інституту застосування санкції у вигляді стягнення активів в дохід держави.

56. Верховний Суд неодноразово звертався до категорії стандарту доказування та відзначав, що принцип змагальності забезпечує повноту дослідження обставин справи. Цей принцип передбачає покладання тягара доказування на сторони. Одночасно цей принцип не передбачає обов'язку суду вважати доведеною та встановленою обставину, про яку сторона стверджує. Така обставина підлягає доказуванню таким чином, аби задовольнити, як правило, стандарт переваги більш вагомих доказів, тобто коли висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається більш вірогідним, ніж протилежний (постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 07.12.2022 у справі № 200/6156/20, постанови Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24.03.2021 у справі № 320/4186/18, від 08.06.2022 у справі № 757/18772/19-ц, пункт 81 постанови Великої Палати Верховного Суду від 18.03.2020 у справі № 129/1033/13-ц (далі – ВП ВС).

57. Отже, використаний в національній системі термін «більша переконливість доказів» означає, що існують розумні припущення вважати, що факт скоріше має місце. При цьому, зазначений стандарт доказування підкреслює необхідність співставлення судом доказів, які надають позивач та відповідач. Тобто необхідним є не надати достатньо доказів для підтвердження певної обставини, а надати їх саме ту кількість, яка зможе переважити доводи протилежної сторони судового процесу.

58. Доказування зв'язку підсанкційної особи з активом (ствердження чи заперечення опосередкованого контролю його через третіх осіб), складу чи обсягу таких активів, інших обставин у кінцевому рахунку може зводитись не тільки до надання кожною з протилежних сторін своєї сукупності доказів на підтвердження власної позиції, які суд має зважити (співставити), і визначити ту сторону, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно з сукупністю доказів іншої сторони, але й до співставлення версій сторін, пояснення ними фактів, встановлених на підставі загальної сукупності доказів, наданих суду. Вирішення судом питання «переваги більш вагомих доказів» або «балансу імовірностей» в такому випадку може трансформуватися й в питання – яка з протилежних версій (щодо того чи іншого локального факту чи обставин усієї справи) сторін видається більш переконливою (правдоподібною) і такою, що заслуговує на довіру. Зазначене відповідає положенням статей 75, 76, 90 та частини 6 статті 283-1 КАС.

59. Всі висновки щодо встановлення фактичних обставин у цій справі Суд буде робити на підставі зазначених вище особливостей доказування у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону про санкції.

(4) Вирішення апеляційних скарг по суті

(4.1) Вирішення апеляційної скарги

Щодо відповідності відповідача ознакам підсанкційного суб'єкта

60. Апелянт вважає, що _____ не належить до суб'єктів, передбачених положеннями частини 2 статті 1 Закону про санкції, тобто осіб, до яких можуть бути застосовані санкції, оскільки: (1) він є не тільки громадянином рф, але й громадянином України; (2) відповідно до принципу єдиного громадянства (пункт 1 статті 2 Закону України «Про громадянство України»), за яким якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України, якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України; (3) висновок суду про зліснення відповідачем терористичної діяльності є безпідставним, оскільки ні йому, ні _____ не інкримінується в рамках кримінального провадження кримінальне правопорушення за ознаками статті 258 КК.

61. Судом першої інстанції висновок про відповідність _____ ознакам суб'єкта, до якого можуть бути застосовані санкції, обґрунтований такими мотивами: (1) _____ є фізичною особою-нерезидентом, втратив зв'язок з Україною, громадянин рф; (2) матеріали справи містять відомості, які підтверджують, що _____ сприяв _____ у пошуку на тимчасово окупованій території військовослужбовців ЗСУ, громадських активістів, представників громадських організацій, які пов'язані із проведенням антитерористичної операції, надавав рекомендації, як знайти причетних осіб до відповідних громадських організацій, тобто вчиняв інші дії, які сприяли тероризму, що кваліфікується як терористична діяльність.

62. Втрата відповідачем зв'язку з Україною на переконання суду першої інстанції впливає з такого: (1) _____ є громадянином України, що підтверджується копією паспорта громадянина України _____, виданого 1-_____; (2) _____ має громадянство рф (підтверджується листом СБУ від 14.02.2023 з додатками (додаток містить інформацію про паспорт громадянина РФ серія _____ № _____ від _____ виданого _____ та копію паспорта рф); (3) з огляду на наявність у _____ і громадянства України, і громадянства Російської Федерації, для застосування Закону України «Про санкції» важливе значення набуває критерій зв'язку підсанкційної особи з Україною; (4) із доказів, досліджених судом, вбачається, що з весни 2022 року відповідач перебуває за межами України, а згодом на тимчасово окупованій території України, при цьому відповідач перетнув державний кордон України, оминаючи офіційні пункти пропуску державного кордону України та пункти контролю; (5) син відповідача _____ є громадянином рф, приймає безпосередню участь у бойових діях проти України, є співробітником прикордонної служби фсб рф; (6) відповідач до отримання громадянства України перебував у громадянстві рф, громадянства рф не позбавлявся та від нього не відмовлявся, є засновником низки підприємств на території рф, отримує заробітну плату від юридичної особи, зареєстрованої в рф, та відраховує податки до рф; (7) його родина мешкала на території рф, дружина та син мають

громадянство рф, він сам ототожнює себе з рф, усі зазначені обставини свідчать про те, що центр соціальних зв'язків пов'язаний із рф.

63. На переконання Суду доводи апеляційної скарги не спростовують висновки оскаржуваного рішення в цій частині.

64. Апелянт, зокрема, посилався на те, що: (1) згідно статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» терористична діяльність – це діяльність яка охоплює дії щодо підготовки, вчинення терористичних актів, а у свою чергу, терористичний акт - злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 КК; у разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями КК, відповідальність за їх вчинення настає відповідно до КК; (2) змістом обвинувального акту щодо охоплено діяння, що визнані судом першої інстанції як підстава для застосування санкцій, втім обвинувачення пред'явлено за статтею 111-2, частиною 1 статті 263 КК, вчинення ж кримінальних правопорушень, передбачених статтями 258, 112, 147, 258-260, 443, 444 КК за наслідками розслідування йому не інкримінується; (3) згідно текстів повідомлення про підозру також не інкримінується вчинення кримінальних правопорушень, передбачених зазначеними статтями КК.

65. Суд в цьому контексті зазначає, що поняття «терористична діяльність» є значно ширшим за основні його прояви, відповідальність за які передбачена КК (стаття 258 КК «Терористичний акт», стаття 112 КК «Посягання на життя державного чи громадського діяча», стаття 147 КК «Захоплення заручників» тощо). Судом першої інстанції зроблено висновок про відповідність вчиненого відповідачем такої ознаці (прояву) терористичної діяльності як «інше сприяння тероризму». Така оцінка надана судом не в контексті вирішення питання про кримінальну відповідальність .. а з метою встановлення наявності чи відсутності у відповідача ознак суб'єкта, до якого можуть застосовуватись санкції. Так, зворот «суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність» в частині 2 статті 1 Закону про санкції не містить обмежень залежно від наявності громадянства (резидентства) тієї чи іншої держави.

66. Крім того, згідно тексту повідомлення про підозру від 16.05.2024 він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною 2 статті 28 частиною 1 статті 438 КК, а саме у жорстокому поводженні з цивільним населенням та інших порушеннях законів і звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вчинених за попередньою змовою групою осіб. До інкримінованих йому дій належить, зокрема, незаконне утримання 13.09.2022 цивільних осіб в окупованому смт Білозерка Херсонського району Херсонської області, застосування до них жорстокого поводження, катування, з подальшою відмовою визнати таке позбавлення волі або повідомити про долю чи місце перебування цих осіб з метою залишення їх без законодавчого захисту протягом тривалого періоду часу. За версією обвинувачення підозрюваний проводив допит потерпілої з метою схилити її до співпраці з окупаційною владою, а також записати відеозвернення з неправдивою інформацією про мешканців Білозерської територіальної громади з використанням психологічного тиску, а також фізичного насильства (особою, яка діяла у змові з утримання потерпілої в місці несвободи до 30.09.2022. 17.09.2022 за версією сторони обвинувачення разом з іншим військовослужбовцем вчинив схожі дії (нелегальне ув'язнення, нелюдяне поводження та катування в термінах Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни) до іншого потерпілого, що не був комбатантом. Зазначене по суті є утриманням заручників (серед цивільного населення), насильством над фізичними особами в умовах воєнного стану військовослужбовцем країни-агресора.

67. Суд також звертає увагу на практику Великої Палати Верховного Суду, за якою «визначальною для застосування санкцій є не перелік суб'єктів, а саме певна діяльність цих суб'єктів. Інакше кажучи, основним критерієм визначення суб'єкта, до якого можуть бути застосовані санкції, є його діяльність, вказана у пункті 1 частини 1 статті 3 Закону № 1644-VII. Тому посилання позивача на те, він не є суб'єктом, до якого згідно із цим Законом можуть застосовуватися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, є необґрунтованим. Наявність реальної чи потенційної загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, про які йдеться у статті 3 Закону № 1644-VII, безумовно є оціночним поняттям, а достатність підстав вважати існування такої реальної чи потенційної загрози передбачає певну межу дискреції» (постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.07.2023 у справі № 9901/635/18, у цій справі в порядку адміністративного судочинства оскаржувався Указ Президента України щодо затвердження рішення РНБО про застосування персональних санкцій в частині, що стосувалась особи, яка була громадянином України).

68. Такий підхід також відповідає практиці ВАКС та Апеляційної палати ВАКС (рішення ВАКС у Апеляційна палата Вищого антикорупційного Суду

),
),
ь
о
х
и
),
о:
на
ли
) з
ції,
ку
ку
ри
ску
с
ком
в у
зки
, та
НОТЬ
ного Суду

справі № 991/9596/23 від 10.11.2023, рішення ВАКС від 18.04.2024 та постанова Апеляційної палати ВАКС від 25.06.2024 у справі № 991/558/24).

69. Особливо важливим в обставинах цієї справи Суд також вважає ті факти, що відповідач не прост має одночасно громадянство України та громадянство будь-якої іншої держави, а має громадянств саме країни-агресора, після початку повномасштабного вторгнення рф в Україну він незаконн перетнув державний кордон поза встановленими пунктами пропуску та перебував тривалий час н території держави-агресора і на окупованій нею частині території України, надавав (як встановлен оскаржуваним рішенням) допомогу своєму синові, якій воює на стороні рф, чим визначився і стороною, яку підтримує в цьому воєнному конфлікті. Під час спілкування з синові військовослужбовців, що воюють на стороні України, він називав «ворогом» (пункт 7.4.3.2 рішення).

70. У зв'язку із викладеним Суд відхиляє аргумент про те, що не належить д суб'єктів, передбачених положеннями частини 2 статті 1 Закону про санкції.

Щодо перевірки наявності підстав, встановлених судом першої інстанції, для застосування санкції вигляді стягнення активів в дохід держави

71. Підставою для задоволення судом позову в повному обсязі стало встановлення наявності в дія відповідача ознак, що відповідають підставі, передбаченій підпунктом «а» пункту 2 частини 1 статті 5 1 Закону про санкції, а саме суттєве сприяння збройній агресії проти України, окупації/анекс території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України. Зазначені дії полягали активному сприянні відповідача своєму синові у пошуку військовослужбовців ЗСУ учасників АТО та інших патріотично налаштованих громадян України, які проживають на ТОТ, умовах воєнних дій з боку рф, що призводило до захоплення заручників серед військових й мирног населення.

72. Апелянт не погодився із такими висновками та оскаржує їх з огляду на доводи, наведені в пунктах 16-19 цієї постанови.

73. Так, відповідач: (1) заперечує достовірність та допустимість як доказу відомостей фрагмент протоколу за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій від 28.02.2023, які судо покладено в основу висновку про сприяння відповідача військовій агресії рф; (2) вважає, що зазначе обставини, які інкриміновані у кримінальному провадженні № 2202300000000001 від 09.01.2023, можуть бути встановлені лише вироком суду у справі № 758/9137/24, що здійснюєть Подільським районним судом м. Києва; (3) висновки суду не відповідають іншим матеріалам справ не є доведеними, є безпідставними припущеннями.

74. Безпідставність висновків суду про суттєве сприяння агресії на думку представника відповіда підтверджується такими обставинами: (1) якщо припустити, що таке листування дійсно мало місце липні 2022 року між та у ньому зазначено про передачу відомості про та про громадсь

об'єднання учасників бойових дій АТО «Біла Стріла»; (2) у матеріалах справи та наданих позиваче доказах відсутня будь-яка інформація про вчинення щодо зазначених осіб та членів їх родини буд яких протиправних дій з боку представників збройних формувань країни агресора, та з боку

(3) особи, зазначені як потерпілі у підозрі Чну За ніяким чином не пов'язан обміном повідомленнями, на які суд першої інстанції послався як на підставу вважати доведенс причетність до терористичної діяльності; (4) за змістом інтерв'ю особи, і повідомляли про протиправні дії, не зазначали про їх членство у громадському об'єднанні учасник

бойових дій АТО «Біла Стріла», та не є особами, чії прізвища та відомості зазначені у текс протоколу НСРД від 28.02.2023; (5) будь-яких негативних наслідків від зазначеної перевірки ні матеріалах даної справи, ні у кримінальних провадженнях щодо , ні щодо відповіда

, розгляд якого здійснюється Подільським районним судом м. Києва згідно зміс повідомлення про підозру та обвинувального акту, не встановлено.

75. Суд вважає наведені доводи такими, що не спростовують висновків оскаржуваного рішення, мають бути відхилені.

76. Суд першої інстанції дійшов висновку про допустимість (в контексті адміністративнс судочинства) наданих позивачем доказів в частині протоколів НСРД, обґрунтовано пославшись ухвали суддів про дозвіл на їх проведення (що відповідає вимогам статті 264 КПК), а також на дозво від органів досудового розслідування для їх використання при зверненні до ВАКС з позовом (пункт рішення суду).

77. До юридичних фактів належать, зокрема, і діяння особи, які можуть бути як правомірними, та протиправними. При цьому з одним юридичним фактом норми права можуть пов'язувати виникнен

зміну та припинення декількох правовідносин, у тому числі різної галузевої належності. В порядку кримінального судочинства вирішується питання про наявність підстав для притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення. В порядку статті 283-1 КАС вирішується позов держави до підсанкційної особи про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції». Спільність фактичних обставин (діянь), не виключає можливості їх окремого застосування.

78. У цьому контексті Суд звертає увагу на позицію Касаційного кримінального суду Верховного Суду (постанова у справі № 159/3357/18 від 16.11.2020), за якою у межах правовідносин, у яких реалізується кримінальна відповідальність, виконується каральна функція права. Їхнім змістом є обов'язок особи, яка вчинила правопорушення, зазнати осуду з боку держави та перетерпіти негативні наслідки за вчинені правопорушення. Одночасне притягнення однієї особи до цивільної та кримінальної відповідальності не суперечить передбаченому у частині 1 статті 61 Конституції України принципу, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Наведене конституційне положення не виключає можливості настання двох видів юридичної відповідальності, якщо одним діянням особа вчиняє два різні правопорушення, тобто склади яких містять різні елементи та базуються на різних фактах. У таких випадках має місце ідеальна сукупність.

79. Суд також вважає обґрунтованими висновки оскаржуваного рішення щодо встановлених підстав для застосування санкції за встановленим законом стандартом доказування у справах цієї категорії.

80. Встановлені судом першої інстанції фактичні обставини та їх оцінка ґрунтуються на досліджених доказах, узгоджуються між собою, а стороною відповідача не надано жодного розумного пояснення мотивам, якими керувався , надаючи своєму сину, який приймав безпосередню участь у бойових діях проти України, є співробітником прикордонної служби фсб рф, в період листування (22-23.07.2022) перебував на тимчасово окупованій території Херсонської області, персональну інформацію та поради щодо пошуку учасників, ветеранів АТО та патріотично налаштованих громадян. Характер і результати діяльності щодо патріотично налаштованих громадян України, що проживали в Херсонській області, відображені у досліджених в судовому засіданні інтерв'ю цивільних полонених, повідомленнях про підозру та , з яких вбачається, що . використовував їх (в результаті застосування фізичного насильства та психологічних погроз) для дискредитації захисних дій України та виправдовування військової агресії рф проти України. Зазначені обставини узгоджуються між собою за часом (співпадають з періодом тимчасової окупації рф правобережної частини Херсонської області), місцем, характером інкримінованих діянь. Додатково Суд звертає увагу, що в своєму інтерв'ю для російського телеканалу нтв (відеопрограма «новые русские сенсации», випуск «секретный свидетель киевских интриг» від 10.03.2024, флешнакопичувач – том 5 а.с.204) серед іншого розповідав, що мав телефонні розмови зі своїм сином ( ) в той час, коли велись активні бойові дії і останній перебував на Херсонщині («я слышу херсонскую степь»).

81. Висновок оскаржуваного рішення щодо того, що метою використання наданих своєму сину інформації та порад є їх використання проти України, придушення руху опору на окупованих територіях, захоплення заручників з метою запису відеоматеріалів, які б дискредитували військовослужбовців України, виправдовували розв'язану війну проти України та дії Української влади щодо супротиву загарбницьким діям рф, є логічним та переконливим. Відсутність прямих доказів того, що зазначені в листуванні особи (чи їх родичі) зазнали прямої шкоди від дій не змінює загальної правильної оцінки судом першої інстанції встановлених фактів.

82. Також Суд вважає правильною надану судом першої інстанції оцінку фактам надання сприяння шляхом дозволу на перерахування (перерахування) коштів на потреби ЗСУ (5000 грн у лютому 2022 року та 50 000 грн 02.03.2022). Перерахування коштів українським оборонцям передували тим, діям, які стали підставою звернення до суду із адміністративним позовом про застосування стягнення активів. Так, судом було враховано, що дії, пов'язані із сприянням військовій агресії проти України, зафіксовані у липні 2022 року, тобто після волонтерських дій останнього, а сама по собі допомога Україні не звільняє підсанкційну особу від застосування санкцій, передбачених Законом України «Про санкції» у випадку їх встановлення.

Щодо висновків про «опосередковане володіння» відповідачем активами, належними його дружині

83. Оскаржуваним рішенням задоволено вимоги Міністерства юстиції України про стягнення в дохід держави серед іншого активів, які на праві власності належать (дружині відповідача).

терористичної діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави, в умовах правового режиму воєнного стану; (2) застосування такого заходу відповідає критерію «необхідності у демократичному суспільстві», оскільки у їх запровадженні, з огляду на визнані факти військової агресії щодо України, існує нагальна потреба; (3) подібне втручання має легітимну мету – забезпечити контроль за активами особи, яка несе або може нести потенційну загрозу національним інтересам України, її суверенітету та територіальній цілісності; зупинити агресивні дії рф, припинити підтримку її нинішнього політичного режиму шляхом удару по фінансовим можливостям «прихильників» такої політики, забезпечити здійснення швидкого та ефективного відшкодування збитків, завданих жертвам агресії за рахунок коштів, отриманих від конфіскації.

95. Висновок суду про співмірність застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями _____, відсутність підстав припускати порушення справедливого балансу між інтересами суспільства у припиненні агресії та втручанням у право власності ґрунтується на таких обставинах: (1) свідомий та добровільний характер суттєвого сприяння військовій агресії з боку відповідача у встановленій рішенням формі; (2) наявність причинного зв'язку із порушенням фундаментальних прав та інтересів людини і суспільства в цілому, що підтверджується дослідженими інтерв'ю; (3) такі дії є складовою військової агресії рф проти України, у тому числі вони призвели до продовження окупації частини території України, великої кількості загиблих як серед цивільного населення, так і серед військових, знищення цілих населених пунктів, житлових кварталів, об'єктів критичної інфраструктури, знищення історико-культурних пам'яток України, економічної нестабільності України, зменшення рівня життя населення, погіршення економічної, інвестиційної та туристичної «привабливості» України, масовому викраденню та вивезенню дітей з тимчасово окупованих територій, геноциду українського народу, поставили під загрозу існування України як незалежної держави; (4) інформації, яка публікується Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення російської федерації на територію України; (5) відповідач та третя особа, яка не заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, на стороні відповідача – _____, мають житло на території рф, що не позбавляє їх єдиного житла на території України, за майже три роки ні відповідач, ні _____ не приїжджали на територію України, та не користувалися житлом, яке знаходиться на підконтрольній Україні території, що свідчить про те, що такий захід для них не буде надмірно обтяжливим; (6) стягнення у дохід держави зброї, транспортних засобів та корпоративних активів, унеможливить їх використання усупереч інтересам України та підтримання учасників терористичного угруповання.

96. Суд погоджується з такою оцінкою суду першої інстанції та додатково зазначає, що закон не передбачає передумовою стягнення активів безпосереднє використання їх відповідачем на шкоду суверенітету України, зокрема, під час збройної агресії рф проти України. У контексті підтвердження дотримання справедливого балансу між суспільними та приватними інтересами Суд також звертає увагу, що частина конфіскованих активів (нерухомість в ТОТ Крим) була отримана безоплатно й без належних правових підстав (за його ж твердженнями) у зв'язку з обійманням ним керівної посади в підрозділі охорони экс-президента України.

(4.2) Вирішення апеляційної скарги Міністерства юстиції України

97. Позивач в своїй апеляційній скарзі погодився з резолютивною частиною оскарженого рішення, а також з висновками щодо встановлення в діях відповідача правової підстави, за якою усі спірні активи судом було вирішено стягнути на користь держави, - це підстава, передбачена підпунктом «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції (суттєве сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України).

98. Встановлені судом першої інстанції фактичні обставини, кваліфіковані як суттєве сприяння збройній агресії проти України, полягають у тому, що _____ активно сприяв своєму сину _____, учаснику збройної агресії рф проти України (так званий «куратор» фсб рф окупованого Василівського району Запорізької обл) у пошуку військовослужбовців ЗСУ, учасників АТО та інших патріотично налаштованих громадян України, які проживають на ТОТ, в умовах воєнних дій з боку рф, що призводило до захоплення заручників серед військових й мирного населення.

99. Мін'юст в своїй апеляційній скарзі наполягав на тому, що в інших діях відповідача вбачаються ознаки і інших, передбачених законом підстав для стягнення активів, а саме: взяття участі в організації (координації) підготовки збройної агресії проти України, а також в організації безпосередньої збройної агресії проти України (підпункт «г» пункту 1 частини 1 статті 5-1 Закону) [епізод зі наданням порад відповідачем своєму сину як мінімізувати ризик загибелі під час обстрілів з боку ЗСУ]; (2) надання

8

державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури (шляхів сполучень) для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів бойової підготовки, таборів тощо), цивільної, військової чи спеціальної техніки, іншого рухомого або нерухомого майна (абзац 2 підпункту «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону) [епізод з епізод з організацією безпекових заходів щодо моста через річку Кальміус по вул. Шевченко у м. Маріуполь].

100. Суд погоджується із оцінкою характеру дій відповідача, за якою вони не можуть бути кваліфіковані як самостійні правові підстави для стягнення активів в дохід держави. Відповідні мотиви наведені у пунктах 7.4.1 та 7.4.3 рішення суду першої інстанції. В цілому суд оцінив дії відповідача як відносини батька із сином, з приводу надання грошових коштів для особистих потреб, поради по збереженню життя, трудові відносини відповідача із працедавцем на тимчасово окупованій території.

101. Доводи апеляційної скарги позивача на переконання Суду їх не спростовують.

102. Узгодження відповідачем (фактично в форматі поради) можливості звернення іншої особи до «голови адміністрації» з листом про розгляд питання щодо потреби взяття під охорону воєнізованими формуваннями рф певних об'єктів, в тому числі згаданого мосту, Суд також не вважає суттєвим сприянням з його боку вчиненню дій або ухваленню рішень, зазначених у пункті 1 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції. Переконливих доказів того, що відповідач, займаючи «одну із керівних посад» в ТОВ «ЄвроТрансСтрой», відіграв суттєву роль у відновленні мосту, позивачем також не надано.

103. Хоча всі ці дії відповідача, на яких акцентував увагу Мін'юст, і не становлять окремої самостійної підстави для застосування санкції (через їх несуттєвий характер), проте враховуються Судом у загальному контексті доведеності (більшої переконливості доказів позивача) щодо наявності застосованої судом підстави (підпункт «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону) з огляду на схвалення та загальне сприяння відповідачем укріпленню окупаційної влади рф на тимчасово окупованих територіях Херсонської області (охорона губернатора Ульяновської області під час візиту на окуповану територію Херсонської області, надання контактів колаборантів-керівників окупаційної влади синові тощо), підтримку (моральну, консультаційну, матеріальну) свого сина, який воює на боці країни-агресора, і остаточну ідентифікацію себе з рф як стороною військового конфлікту.

104. З огляду на попередні висновки Суду про підтвердження висновків оскаржуваного рішення в частині обґрунтованості застосування санкції стягнення активів ні підставі підпункту «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції, немає необхідності в більш детальному обґрунтуванні відхилення доводів апеляційної скарги позивача, оскільки це не вплине на кінцевий результат рішення.

(5) Щодо апеляційної скарги в інтересах третьої особи –

105. У судовому засіданні на запитання Суду щодо того, яким чином судове рішення зачіпає його права та законні інтереси як третьої особи, яка не заявляла самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача, повідомив, що приблизно з грудня 2022 року він використовував приміщення, в якому проживав, та є одним з активів, щодо якого пред'явлені позовні вимоги, для організації прийому громадян як адвокатом до того, як було вжито санкції. Залучений судом першої інстанції як третя особа, тому що був укладений договір користування приміщенням для здійснення адвокатської діяльності. Водночас наразі має вже інше приміщення (адресу) для здійснення адвокатської діяльності.

106. Враховуючи цю позицію, а також той факт, що апеляційна скарга не містить жодних додаткових доводів щодо можливого порушення оскаржуваним рішенням саме його прав та інтересів як третьої особи, Суд не вважає зазначені обставини такими, що можуть вплинути на результат апеляційного перегляду рішення у цій справі.

107. На цих підставах апеляційна скарга в інтересах третьої особи – відхиляється.

(6) Щодо інших доводів апелянтів

108. В апеляційних скаргах містилися також інші аргументи, які не потребують детального аналізу Суду та не мають будь-якого вирішального значення у цій справі. При цьому Суд виходить з усталеної практики ЄСПЛ. Так, хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. З рішення має бути чітко зрозуміло, що головні проблеми, порушені у цій справі, були розглянуті (*Boldea v. Romania* від 15.02.2007, № 19997/02, § 30) і що конкретні та ясні відповіді були надані на аргументи, які є вирішальними для результату розгляду справи (*Moreira Ferreira v. Portugal* (№ 2) [GC] від 11.07.2017, № 19867/12, § 84; *S.C. IMH Suceava S.R.L. v. Romania* від 29.10.2013, № 24935/04, § 40). Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від

характеру рішення (*Ruiz Torija v. Spain* від 09.12.1994, № 303-А, § 29; *Серявін та інші проти України* від 10.02.2010, заява № 4909/04, § 58).

109. Відхиляючи апеляцію, апеляційний суд може, в принципі, просто схвалити обґрунтування рішення суду нижчої інстанції (див. рішення у справах «*Хелле проти Фінляндії*» (*Helle v. Finland*), від 19.12.1997, §§ 59-60, Звіти про судові рішення та ухвали 1997-VIII, «*Гірвісаарі проти Фінляндії*» (*Hirvisaari v. Finland*), № 49684/99, § 30, від 27.09.2001, «*Степанян проти Вірменії*» (*Stepanyan v. Armenia*), № 45081/04, § 35, від 27.10.2009 та «*Емель Бойраз*» (*Emel Boyraz*), згадане вище, § 74) (рішення «*Йїлдиз проти Туреччини*» (*Yildiz v. Turkey*), заява № 47124/10, від 27.04.2021, § 31), *Гарсія Руїс проти Іспанії* (*GarciaRuiz v. Spain*), № 30544/96, § 26, від 21.01.1999).

110. У цій справі Суд надав відповіді на всі вагомні аргументи апелянтів.

(7) Висновки Суду за результатами розгляду апеляційних скарг

111. Суд першої інстанції правильно встановив обставини справи та ухвалив судові рішення з додержанням норм матеріального і процесуального права.

112. Суд першої інстанції, зокрема, дійшов правильних висновків: (1) щодо наявності в діях відповідача підстави, передбачені підпунктом «а» пункту 2 частини 1 статті 5-1 Закону про санкції (суттєве сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України) та відсутності підстав, передбачених підпунктом «г» пункту 1 та пунктом 2 частини 1 статті 5-1 Закону, на які посилався позивач; (2) активи у вигляді об'єктів нерухомого майна, розташовані в ТОТ Крим, та оформлені на дружину відповідача, є такими, щодо яких відповідач має можливість вчиняти дії, тотожні розпорядженню, та можуть бути стягнені (з урахуванням додаткових мотивів, наведених у цій постанові); (3) здійснюване втручання є пропорційним в інтересах суспільства з урахуванням публічного інтересу.

113. Доводи апеляційних скарг не спростовують висновків суду першої інстанції.

114. Враховуючи наведене, апеляційні скарги слід залишити без задоволення, а оскаржуване рішення – без змін.

115. Керуючись статтями 5-1, 6 Закону про санкції, статтями 283-1, 316 КАС, колегія суддів **ухвалила:**

1. Апеляційні скарги – залишити без задоволення.
2. Рішення Вищого антикорупційного суду від 05.02.2025 – залишити без змін.

Постанова набирає законної сили негайно після проголошення та не підлягає оскарженню в касаційному порядку.

Головуючий
Судді

/ підпис /
/ підпис /
/ підпис /

Д. Г. Михайленко
В. І. Пяничук
О. Ю. Семенников

